

Državni zavod
za zaštitu prirode

Prirodne vrijednosti Bedekovićevih graba

Pleškovec, 07. veljače 2012.

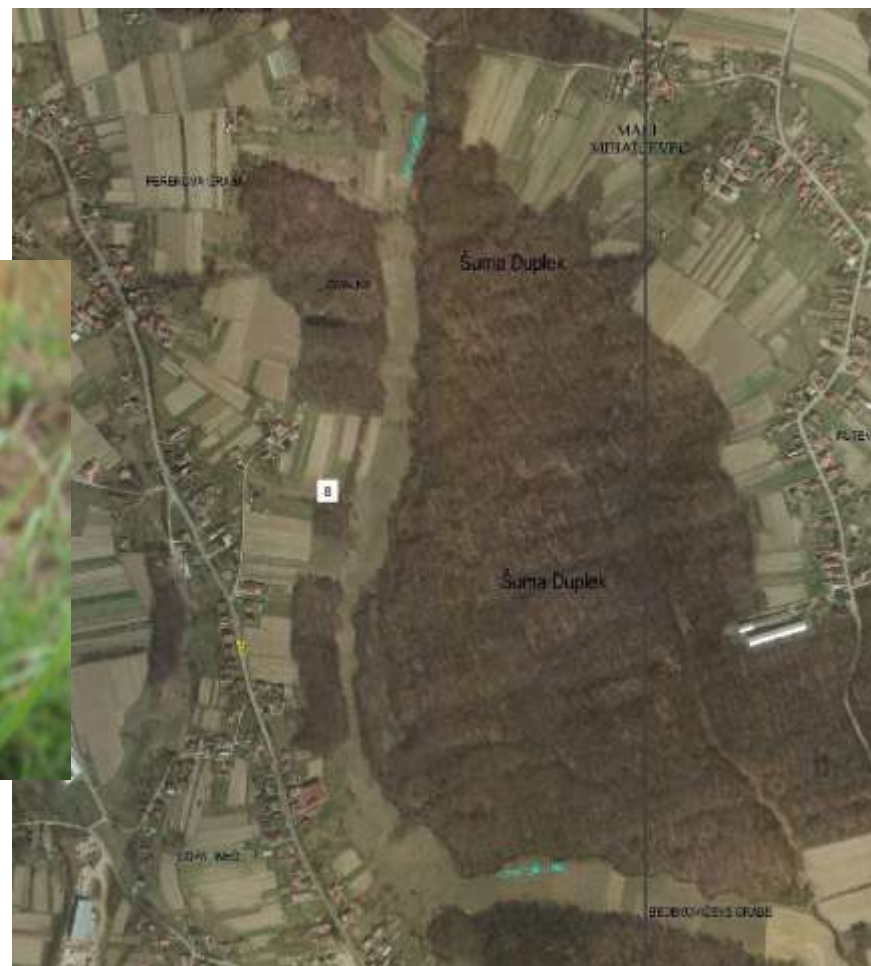
Luka Katušić, DZZP

Bedekovićeve grabe

- Livadni plavci
- Spomenik prirode
- Područje ekološke mreže

Livadni plavci

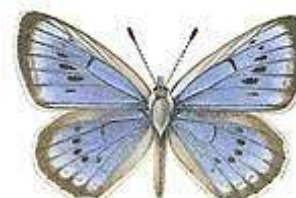

← *Maculinea nausithous* (zagasiti livadni plavac)

- Kritično ugrožen
- Strogo zaštićen
- Dodatak II HD

• *Maculinea teleius* (veliki livadni plavac)

- Kritično ugrožen
- Strogo zaštićen
- Dodatak II HD

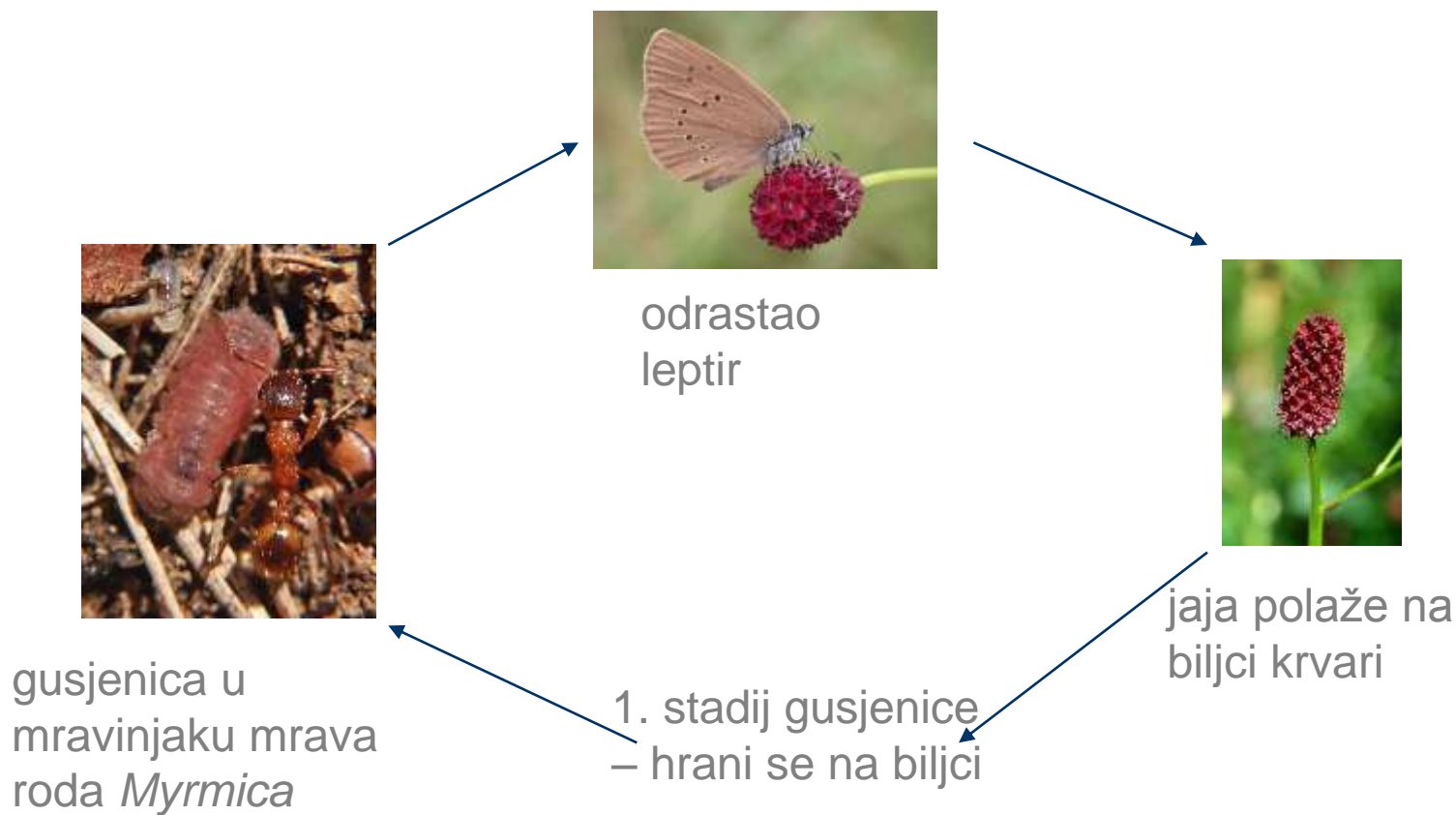

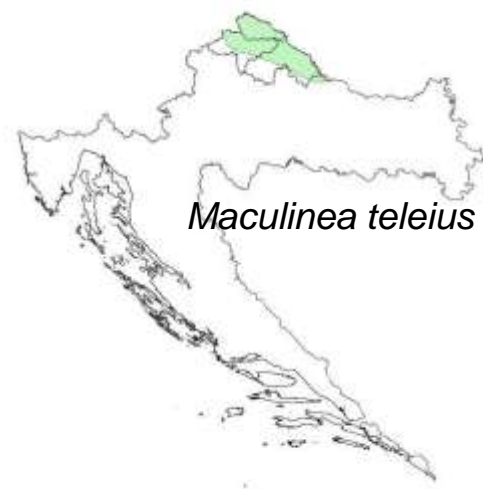
- nizinske košanice sa velikom ili ljekovitom krvarom *Sanguisorba officinalis* – ugroženi stanišni tip
  - ovipozicijska biljka, biljka hraniteljica

Životni ciklus livadnih plavaca

potencijalno rasprostranjenje livadnih plavaca u RH

- utvrđeni u sjevernim županijama Hrvatske
- moguća šira rasprostranjenost

Uzorci ugroženosti

- Zarastanje livada – nestanak tradicionalne poljoprivrede
- Intenzivna poljoprivreda – pretjerana košnja, gnojenje
- Isušivanje livada – regulacija vodotoka
- Uništavanje mravinjaka

Spomenik prirode Bedekovićeve grabe

- Postupak zaštite pokrenut 2001. ← inicijativa udruge „Ekološka škola“ iz Čakovca i Hrvatskog prirodoslovnog muzeja (nakon pronalaska 2 vrste livadnih plavaca)
- Nacionalna strategija i akcijski plan biološke raznolikosti (NN 81/99): „*Zaštita travnjačkih lokaliteta važnih za opstanak danjih leptira roda Maculinea (prioritetni akcijski plan)*“
- Županijska skupština Međimurske županije (uz suglasnost MZOPU) (prosinac 2002.) → proglašenje Bedekovićevih graba u općini Sveti Juraj na Bregu **spomenikom prirode** uz donošenje Mjera zaštite

(“Službeni glasnik Međimurske županije” broj 6/01. – pročišćeni tekst), Županijska skupština na 14. sjednici, održanoj 6. 12. 2002. godine, donijela je

ODLUKU

o proglašenju vlažnih livada na lokalitetu
Bedekovićeve grabe u općini Sveti Juraj
na Bregu spomenikom prirode

Članak 1.

Proglašavaju se vlažne livade na lokalitetu Bedekovićeve grabe u općini Sveti Juraj na Bregu spomenikom prirode.

Članak 2.

Lokalitet Bedekovićeve grabe je stanište ugroženih vrsta leptira velikih livadnih plavaca (Maculinea): velikog livadnog plavca – Maculinea teleius (Bergstrasser, 1779.) i zagasitog livadnog plavca – Maculinea nausithous (Bergstrasser, 1779.).

Članak 3.

Spomenik prirode obuhvaća površinu od 13,127 ha i uključuje katastarske čestice br. 5935, 5936/1, 5936/2, 5937, 5938, 5939, 5940, 5941/1, 5941/2, 5941/3, 5942, 5943, 5944, 5945, 6096, 6097, 6098, 6099/1, 6099/2, 6102, 6103, 6104, 6105, 6106, 6107, 6108, 6109, 6110, 6111/1, 6111/2, 6112, 6113, 6114, 6115, 6116, 6117, 6118, 6119/1, 6119/2, 6120, 6121, 6122, 6123, 6124, 6125, 6126/1, 6126/2, 6127/1, 6127/2, 6131, 6132, 6133, 6134, 9452, 9453, 9454/1, 9454/2, 9455, 9456, 9457, 9458, 9459, 9460, 9461, 9462, 9463, 9464, 9465, 9466, 9467, 9468, 9469, u katastarskoj općini Lopatinec, te katastarske čestice br. 5958, 5957/2, 5957/1, 5956, 5955, 5954, 5953, 5952, 5951, 5950/2, 5950/1, 5949, 5948, 5947, 6095, 6094, 6093, 6092, 6091, 6090, 6089, 6088/2, 6088/1 u katastarskoj općini Zasadobreg te potok uz predviđene parcele.

- Mjere zaštite Spomenika prirode Bedekovićeve grabe
  - Temeljna mjera: očuvanje staništa i živih zajednica
  - Zabranjene sve radnje koje umanjuju vrijednost staništa i imaju štetan učinak na živi svijet
    - Javna ustanova vodi brigu o provođenju Mjera i pri tom surađuje s vlasnicima lokaliteta livada; određeni poslovi – košnja, očuvanje, postavljanje informativnih ploča – mogu se povjeriti i drugim pravnim i fizičkim osobama

- Mjere zaštite Spomenika prirode Bedekovićeve grabe

- Posebno se zabranjuje:

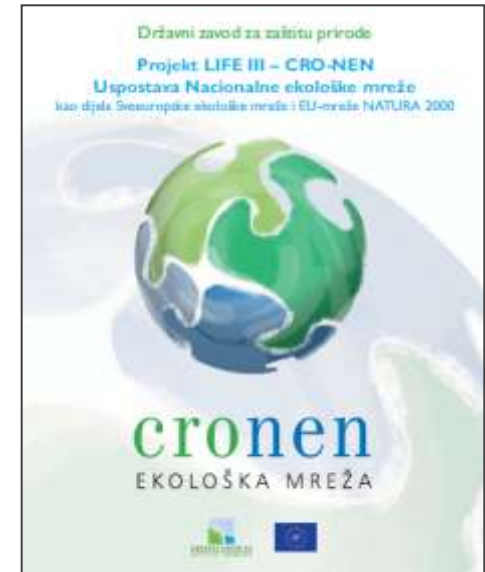
- gradnja objekata
- iskopavanje i nasipavanje
- odlaganje otpada
- prenamjena livada
- primjena pesticida, umjetnih gnojiva i otrovnih tvari
- ispaša, branje, iskapanje i uništavanje samoniklog bilja
- melioracijski zahvati
- regulacija potoka
- gnojidba
- ispuštanje otpadnih voda
- ubijanje, ozljeđivanje, hvatanje ili ometanje razvoja populacije velikih livadnih plavaca
- uništavanje mravinjaka
- paljenje vatre, stelje, grmlja i korova (osim u svrhu održavanja i uređenja rubnog područja)

Dopuštene (uz ishođenje uvjeta zaštite prirode) radnje vezane uz održavanje, zaštitu i održivo korištenje; posjećivanje, razgledavanje i znanstvena istraživanja uz dozvolu

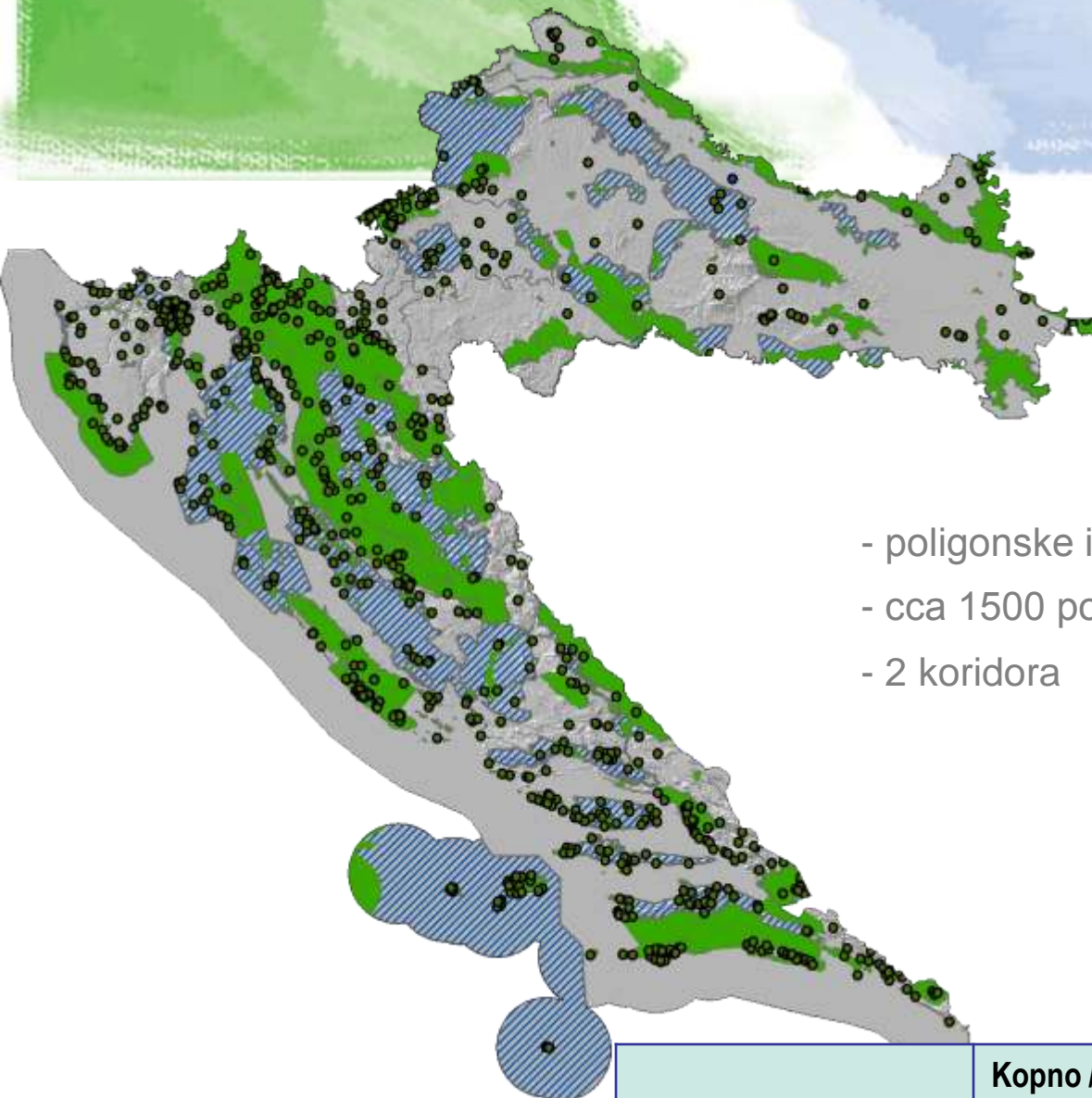

Područje Ekološke mreže RH

- EM RH je novi mehanizam zaštite prirode propisan Zakonom o zaštiti prirode (2003., 2005. i 2008.)
- EM RH je sustav najvrjednijih područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova na **nacionalnoj** razini
- 2007. **Uredba Vlade RH o ekološkoj mreži** kojom su propisana **područja** ekološke mreže
- 2007., 2009. **Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata** za ekološku mrežu koji propisuje **mehanizam** očuvanja tih područja

- poligonske i točkaste teme
- cca 1500 područja + 40 SPA
- 2 koridora

	Kopno / km ²	%	More / km ²	%	Ukupno / km ²
Područja ekološke mreže	26.689,78	47	12.140,48	39	38.830,26
UKUPNO RH	56.615	100	31.644	100	88.259

Prilog 1.2. Područja ekološke mreže

- važna područja za divlje svojte i stanišne tipove

šifra i naziv područja

HR2000763

Bedekovićeve grabe

ciljevi očuvanja

divlje svojte

zagasiti livadni plavac
veliki livadni plavac

Maculinea nausithous
Maculinea telejus

smjernice zaštite

18; 26; 30; 115; 116; 118;
119

stanišni tipovi

NKS šifra

NATURA

stanišni tip

6510

Srednjoeuropske košanice sa
Sanguisorba officinalis

Područja važna za divlje svojte i
staništa

Smjernice za mjere zaštite za područja ekološke mreže – Prilog 1.3. Uredbe

- namijenjene održavanju ili uspostavljanju povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih svojti
- primjenjuju se na sve fizičke i pravne osobe koje na područjima ekološke mreže koriste prirodna dobra i obavljaju radnje i zahvate

Prilog 1.3.

Smjernice za mjere zaštite za područja ekološke mreže	
broj	
1	Osigurati poticaje šaranskim ribnjacima za očuvanje ornitološke vrijednosti
2	U pravilu zadržati razinu vode potrebnu za biološki minimum i očuvati stanište
3	Provoditi mjere očuvanja biološke raznolikosti u šumama (P)
4	Pažljivo provoditi melioraciju
5	Pažljivo provoditi regulaciju vodotoka
6	Revitalizirati vlažna staništa uz rijeke
7	Regulirati lov i sprječavati krivolov
8	Ograničiti širenje područja pod intenzivnim poljodjelstvom
9	Osigurati poticaje za tradicionalno poljodjelstvo i stočarstvo
10	Osigurati pročišćavanje otpadnih voda
11	Pažljivo provoditi turističko rekreativne aktivnosti
12	Restaurirati vlažne travnjake
13	Prilagoditi rad HE zbog ubalažavanja velikih dnevnih kolebanja vodostaja
14	Restaurirati stepske travnjake i reintroducirati stepske vrste
15	Održavati pašnjake
16	Očuvati seoske mozaične krajobrazne
17	Moguće je provoditi šumske zahvate uključujući i sanitarnu sječu uz posebno dopuštenje Ministarstva zaduženog za zaštitu prirode
18	Sprječavati zaraštavanje travnjaka
19	Osigurati poticaje za načine košnje koji ne ugrožavaju kosce (<i>Crex crex</i>)
20	Zabrana penjanja na liticama na kojima se gnijezde značajne vrste

Upravljanje EM RH

- područja EM RH unutar sustava zaštićenih područja temeljem ZZP-a
- upravlja nadležna JU za upravljanje zaštićenim područjem ili županijska JU sukladno svim propisima koji reguliraju upravljanje i zaštitu
- naglasak na ciljeve očuvanja - kvalifikacijske vrste i staništa
- JU donosi plan upravljanja

- najvažniji mehanizam zaštite za ove lokalitete je postupak OPZEM – pravilnik donesen (NN 89/07) !!

ŠTO KONKRETNO ZNAČI KADA JE POJEDINI LOKALITET UKLJUČEN U EKOLOŠKU MREŽU

- Nužno očuvanje, odnosno uspostavljanje povoljnog očuvanja **vrsta/staništa zbog kojih** je lokalitet uključen u mrežu (**ciljeva očuvanja**)
- Kod planiranja pojedinih zahvata, odnosno izrade planova, potrebno je izbjeći značajan negativni utjecaj na područje, što se utvrđuje kroz postupak **ocjene prihvatljivosti zahvata za EM**
- Ocjena je obvezna za zahvat koji **sam** ili s drugim zahvatima **može imati značajan utjecaj** na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

- Sagledava se **utjecaj** zahvata na **vrste/staništa** zbog kojih je područje predloženo u mrežu za svaki zahvat posebno

Mogući negativan utjecaj?

Da

Ocjena prihvatljivosti za eko. mrežu Ako je negativna

Alternative?

Ako nema

Prevladavajući javni interes?

Ako postoji

Kompenzacijske mjere

OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZAHVATA ZA EM – nemogućnost postojanja popisa zahvata za koje se provodi ocjena

JESTE LI IH VIDJELI?

veliki livadni plavac
(*Maculinea teleius*)

velika ili ljekovita krvava
(*Sanguisorba officinalis*)

zagasiti livadni plavac
(*Maculinea nausithous*)

Veliki livadni plavac (*Maculinea teleius*) i zagasiti livadni plavac (*M. nausithous*) kritično su ugrožena vrste danjih leptira u cijeloj Europi, pa su zato i u nas strogo zaštićene Zakonom o zaštiti prirode. U Hrvatskoj su do sada zabilježene u Međimurju i Posravini, ali se pretpostavlja da su rasprostranjene na širem području. Osim tih dvaju vrsta, u Hrvatskoj žive još tri vrste roda *Maculinea* (*M. rebeli* – veliki gorski plavac, *M. alcon* – močvarni plavac i *M. alion* – veliki timijanov plavac). Zanimljivo je da pojedina vrsta tih leptira polaže jaja samo na određenu biljku. Za velikoga livadnog plavca i zagasitoga livadnog plavca ta je biljka **velika ili ljekovita krvava** (*Sanguisorba officinalis*), koja evale ljubi na nizinskim košanicama. Nizinske košarice s velikom ili ljekovitom krvavom ugroženi su stanišni tip na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Spomenuti rod leptira zanimljiv je i zbog **mimikolizije**, simbioze s mravima roda *Myrmica*. Da bismo očuvali livadne plavce, moramo utvrditi gdje žive. Ako ih vidite i mislite da ste otkrili jedan od njihovih lokaliteta, ispunite priloženi formular i pošaljite nam ga.

Prikupajte se akciji inventarizacije livadnih plavaca i tako pridonosite očuvanju ugroženih vrsta i staništa u područjima ključnim za njihov opstanak!

Saznajte više na:
www.dzrp.hr
svibanj, 2007.

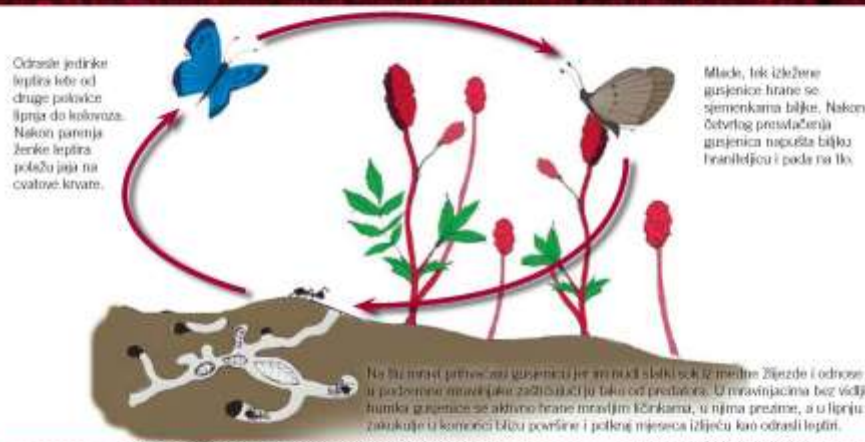

Najveleiki: Državni zavod za zaštitu prirode • Urednici: Ivana Plavec i Ana Štjepanec • Fotografije: Zeljka Kadi i Jelena Pavlic
Ilustracija: Ana Kunaj • Oblikovanje: Ernego d.o.o. • Tisk: Kastmir d.o.o.

zagasiti livadni plavac
(*Maculinea nausithous*)

Nizinske košarice s velikom ili ljekovitom krvavom staništa su velikog livadnog plavca i zagasitog livadnog plavca. Ta su staništa ugrožena zapuštanjem te pretvaranjem u oranice ili građevinsko zemljište. Da bi se očuvala, treba ih svake godine redovito kositi. Inače će ih ubrzo prekriti različiti grmlje i drveće u prirodnom procesu zarašćavanja, pa će te livade nestati.

JESTE LI IH VIDJELI?

PODATCI O NALAZU

Datum opažanja: _____
 Nalazište (grad, mjesto, naselje): _____
 Geografske koordinate (ako je moguće): x _____ y _____
 Opis nalazišta (npr.: livada 100 metara udaljena od ceste): _____

_____
 _____
 _____

Fotografija nalazišta: DA / NE
 Fotografija biljke: DA / NE
 Fotografija leptira: DA / NE (omogućiti klikom)

PODATCI O PROMATRAČU

Ime i prezime: _____
 Kontakt: e-mail _____ Telefon _____

Državni zavod
za zaštitu prirode
Trg Mažuranića 5
10 000 Zagreb

ZA AKCIJU INVENTARIZACIJE
LIVADNIH P LAVACA

Državni zavod
za zaštitu prirode

Hvala na pažnji!

Državni zavod za zaštitu prirode
www.dzzp.hr

Ekološka mreža RH
www.cro-nen.hr

NATURA 2000 - Hrvatska
www.natura2000.hr